

A GYŐRI TŰZOLTÓSÁG TÖRTÉNETE

Amióta Prometheus az isteni szikrát az égből ellopta és a földön azt megismerték, megkezdődött a harc az emberek és a tűz között. A tudás és az akarat igyekezett a tüzet saját szolgálatába állítani, bevezette a háztartásba, felhasználta az élet szinte minden területén. Innentől „Jótekingy a tűz ereje, amíg az ember bír vele”, de ha áttöri a határokat, ha pusztít, ha rombol, ha hajléktalanná tesz, akkor gyűlöletet fakaszt, ellenségé válik.

Az oly gyakran pusztító tűzvészek Győrt a tüzek városává tették. A trákok és a kelták már a Krisztus előtti V. században felgyújtották Győrt, de ugyanerre a sorsra jutott Arrabona (Győr) is, amelyet több ízben a rómaiak gyújtottak fel, majd 1556-ban Szent Mihály napján szinte az egész város elpusztult. A török írók hosszú ideig csak „Janik Kala” azaz égett város néven ismerték Győrt.

A nagy tűzvészek bebizonyították, hogy csak a megfelelő tűzrendészeti előírások betartásával előzhető meg a nagy tragédiák.

Győrről 1633-ból van adatunk tűzvédelmi rendelkezésről: a főkapitány ekkor előírta, hogy minden ház előtt 1-1 kád vizet tároljanak, 2-2 bőrkannával, „hogy (kitől Isten oltalmaz), ha gyulladás esnék a várba hamar való segítség lehessen annak oltására.”

Győrben az első ismert, kifejezetten tűzrendészeti szabályrendelet kiadására 1698-ban került sor, az Újvárosban kitört nagy erejű tűz kapcsán, amikor is az anyagi kár mellett asszonyok és gyerekek estek áldozatul.

Az 1708-as újvárosi telekkönyvből tudjuk, hogy a házak nagy része sövényből készült, zsuffedeles volt, s a tűz megfékezésére alig volt mód.

1713-ban Heister generális általános rendtartást adott ki a katonaság és a lakosság számára, amely tűzrendészeti előírásokat is tartalmazott. Többek között a *porkoláb* és az *esküdtek* kötelességévé tette havonként a kémények megvizsgálását. E rendelkezésből kiderült, hogy itt már bizonyos szervezethez tapasztalható a tűz megelőzésében és a szabályok ellenőrzésében, de továbbra sincs egy olyan szervezet, amely a tűzrendészettel, tűzoltással foglalkozna.

Ezen a téren előrelépés Győr szabad királyi várossá nyilvánítását követően (1743. március 6.) történt, amikor az 1749-ben kiadott tűzoltói statutumban (szabályrendelet) már a tűzoltási feladatot-hasonlóan a nyugati országokhoz — a legszervezettebb testületekre, a céhekre bízta. A tűzjelzés valószínű, hogy a várfalra épült várostoronyból történt, amely a XVIII. század közepén már nagyon rossz állapotba került, s hamarosan lebontották. Az akkori városvezetés és a polgárság nem nyugodott bele, hogy a város torony nélkül maradjon és 1795-ben a Fehérvári kapu fölé — a mai Baross utca és Arany János utca kereszteződésébe — egy 31 öl magas tornyot építettek. Ebben a toronyban kapott helyet a város fizetett tűzörsege, amelynek tagjait toronyöröknek hívták. (A várost száz éven át szolgáló tűztorony emlékét a Baross u. 19. sz. ház falán lévő emléktábla őrzi.)

1813-ban ismét szabályozták a város tűzi rendtartását, a kornak megfelelően magyar és német nyelven. A tűzrendészet ezt követően szerkezetileg még hosszú időn keresztül nem változott, azonban a kor igényeinek megfelelően újabb és újabb elemekkel gyarapodott.

Alapvető változást az ország életében az 1867-es kiegyezés hozott, amelynek szellemisége kedvezett a társadalmi egyesületek megalakulásának. A tűzoltás polgári igényű szervezeti átalakítását segítette az az 1869-es belügyminiszteri körlevél, amely aratás és cséplés idejére tűzörség felállítását rendelte el és felhívta a törvényhatóságok figyelmét arra, hogy ahol a feltételek adták, tűzoltó együletet alakítsanak.

Győr város tanácsának javaslatára a közgyűlés 1869. november 15-i ülésén döntött a tűzoltó egyesület megalakításáról. A pénzügyi és személyi feltételek a következő év közepére teremthetők meg és 1870. július 24-én a városházán megalakították a Győri Önkéntes Tűzoltó Egyesületet.

Elnöke: id. Peregi Mihály lett, míg a működő tagok augusztus 7-én Eitner Károly személyében megválasztották az első parancsnokot.

Eitner Károly egy évig látta el a parancsnoki tisztséget, majd őt Müller János bádogos mester követte.

Az egyesületnek már a működése kezdetén sok teendője akadt:

1872-ben Nádorvárosban a gyufagyár raktára gyulladt ki és csak a tűzoltók gyors segítése, önfeláldozó munkája mentette meg Nádorvárost a legnagyobb veszélytől.

1873-ban Nagy Mihály tésztagyárában ütötte fel fejét a „vörös kakas”. A lisztrak-tár és a kész tésztaárú percek alatt a tűz martaléka lett, de a derék önkéntes tűzoltók urai lettek a romboló elemnek és megmentették a gépházat, a szomszédos házakat és a tésztagyár utcai részét.

Ugyanebben az évben még nagyobb tűz pusztított a Jankovits-gőzmalomban. Itt 6 szivattyú 26 óráig működött és nagy vagyont érő gabonát, lisztet, illetve lakóépületeket mentettek meg a tűzoltók.

Müller János után 1876-ban Hauzer Györgyöt választották parancsnokká. Hauzer György rézművest az ipartestület tekintélyes tagjaként tisztelték és szeret-ték városszerte. Már apósával Dorner Antallal részt vettek az egyesület alapításában. Parancsnokká történt megválasztását követően új szellem, friss munkakedv és a bajtársi összetartás üdítő érzete vonult az egyesület tagjai közé, amely mellett az egy-séges és eredménydús működésnek a nélkülözhetetlen kelléke, a szigorú fegyelem is meghonosult. Hauzer György parancsnoklása idején fejlődött a Győri Önkén-tes Tűzoltó Egyesület olyanra, hogy az országban a kiképzés tekintetében az összes egyesület között az elsők közé volt sorolható. Mint jómódú iparos, soha nem zár-között el még az igen jelentős anyagi áldozatok elől sem, ha ezt az egyesület eredmé-nyesebb munkája igényelte.

40 esztendei önzetlen áldozatos és érdemekben gazdag tűzoltói tevékenysége után 1910-ben lemondott főparancsnoki tisztségéről, de a testület a jubileumi ünne-peg alkalmából örökös tiszteletbeli parancsnokká választotta.

A tűzoltóság elhelyezése kezdetben csak a szerek, felszerelések elhelyezésére korlátozódott az úgynevezett „rekvizitumos” házban, vagyis a szertárban. A tűzjelzés elhangzásakor (ágyúlövés, tűzilárma, harangkongatás, kürtszó) a tűzvédelemre köte-lezetek rohantak a szertárhoz, hogy onnét a szükséges felszerelésekkel a tűz helyszí-nére vonuljanak. Ezek a felszerelések az 1800-as évek elején Győr belvárosában a Vá-rosházán (Rákóczi F. u. 1.) voltak elhelyezve. Később innen kiszorultak és átkerültek a Bástya utcába, a régi „Duna-bástya” kazamatába.

Az első új szertár és laktanya a jelenlegi helyén a Munkácsy utcában épült fel, át-adásra pedig 1896. november 22-én került sor. Az épületet az elmúlt 100 év alatt többször átalakították, felújították, illetve új épületszárnyakkal bővítették.

Győr a XIX. század végére nagyvárossá, ipari, kereskedelmi, igazgatási központ-tá, vasúti csomóponttá fejlődött, és ez már nagyobb igényeket támasztott a tűzoltó-sággal szemben is. A követelményeknek csak hivatásos tűzoltóság felelhetett volna meg. A szükséges lépések 1908. nov. 1-re megtörténtek, és ezen a napon megalakult Győr törvényhatósági jogú város hivatásos tűzoltósága, 1 tiszt, és 12 fő tűzoltó szemé-lyi állománnyal. Első parancsnoka Erdély Ernő lett, aki büszke volt arra, hogy ipa-ros családból származott és már gyermekkorában megismerte a kemény munkát. Isko-láit Győrben végezte és tehetségéből adódóan sokoldalú emberré vált. A győri tűzol-tók közül elsőként elvégezte Budapesten a tűzoltótisztképző tanfolyamot és kitüntel-éssel letette a hivatásos tiszti vizsgát.

Már 1907-ben jó érzékkel rámutatott a város veszélyforrásaira, a tűzoltóság fo-gyatékos felszereléseinek veszélyére, ami sajnos a Back-malmi tűznél ki is ütöközött. Rettenetes volt ez a tűzeset. A munkások tömege közül sokan rekedtek a felső eme-leteken, akik a biztos haláltól való menekülést a leugrással akarták elkerülni, de ez is csak „halálba ugrás” volt. Tizenegy ember vesztette itt életét, köztük ifj. Formandl Ágoston és Téglási István önkéntes tűzoltók.

Erdély Ernő tudta, ha valahol, akkor a tűzoltóságnál döntő szerepet játszik a gyorsaság, nem lehet már beérni a lóval vontatott szerkocsikkal, a gőzfecskendővel. Ennek érdekében rövidesen vásároltak egy 24 méteres forgatható Magirus tolólétrát, majd 1917-ben két automobilos benzinfecskendőt. Parancsnoksága idején soha nem követelt beosztottaitól olyant, amit Ő is meg ne tett volna, ha a szükség úgy kívánta. Ebből adódóan a keletkezett tűzesetek felszámolása során többször is megsérült. A győri és ezen keresztül a magyar tűzoltóságnak olyan hírnevet szerzett, hogy meghív-ták Lodz, Hamburg, Konstantinápoly tűzoltóságainak vezetésére, de Ő hű maradt szülővárosához, Győrhez.

A Győr városi tűzoltóság igen jó hírnévnek örvendett a magyar városok tűzoltó-ságai között. Ezt igazolja az a megtiszteltetés, hogy 1914. június 28-án a magyar tűz-oltó tisztek Győrben tartották országos kongresszusukat, 1932. augusztus 13-16-ig pedig a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség tartott nagygyűlést Győr városában.

1940. szeptember 1-jével Dr. Erdély Ernő nyugállományba vonult, s helyébe Peredy Istvánt választották főparancsnoknak. Peredy István a nagy előd munkáját folytatva a tűzoltói feladatok ellátása mellett már a háborús helyzetből adódóan a lég-oltalomra is nagy hangsúlyt fektetett. A rendőrséggel karöltve felállított szervezet példamutató volt a tűzoltási, műszaki mentési és elsősegély-nyújtási feladatokban.

Az 1944. április 13-i első győri légitámadás már bepillantást adott a háború bor-zalmaiba. A keletkezett tüzek eloltása, a segítségül hívott tűzoltóságok beavatkozása ellenére is két és fél napig tartott.

Peredy főparancsnok a gyors és hatékony kárfelszámolás érdekében hivatásos tűzoltókkal erősítette a gyárak tűzvédelmét, külön jól felszerelt légtalmai egysé- get telepített a Püspökvárba, a történelmi városrész védelmére. A háború ellenére a főparancsnok jól és szervezeten együtt tartotta a tűzoltóság állományát, meg-őrizte a bajtársi közösséget.

A frontvonal közeledtével megérkezett a kiürítési parancs, a tűzoltóság nyugat- ra telepítésére. Ekkor a parancsnok utasítására a szerkocsik egy részét, a közeli falvak szalmakazlaiban rejtették és ennek köszönhetően mindössze két motoros szer hagy- ta el az országot. A kitelepítést Ő maga is megszegte és nem indult el nyugatra. Ka- landos körülmények között sikerült a városba a fegyveres kényszerítés ellenére visz- szajutnia, és a város ostromának napjait a Püspökvárban Apor Vilmos püspök védel- me alatt és Őt oltalmazva töltenie.

A harcok elmúltával rövid idő alatt megkezdődött a tűzoltóság újjászervezése. 1946. májusában létrehozták az Országos Tűzoltó Főparancsnokságot és megkezdték a körzeti állami tűzoltóságok és a községi önkéntesek szervezését. 1948 májusában a kormány rendeletet hozott a városi hivatásos tűzoltóságok állami tűzoltósággá törté- nő átszervezésére, amelyre Győrben 1948. novemberében került sor.

1949. március 1-jén Peredy István tűzoltó alezredestől Farkas József tűzoltó szá- zados vette át a parancsnoki feladatokat, aki egyúttal, mint a vármegye székhelyén működő tűzoltóság vezetője, a megyei parancsnoki tisztelet is ellátta. A következő év- ben a két funkciót szétválasztották és Farkas József megyei parancsnok lett, míg a vá- rosi parancsnokság vezetésére Cseh István alhadnagyot nevezték ki.

Cseh István 1954-ig látta el a parancsnoki feladatokat, Őt követően Kerti Ernő került a győri tűzoltóság vezetésé élére 1957-ig. 1957. március 1-el Runyai László fő- hadnagy vette át a parancsnokság vezetését, majd Őt 1960-ban Varga Károly száza-

dos követte, akitől Juhász Mihály hadnagy vette át a stafétabotot, akit feladatai végrehajtásában Nánai Miklós főhadnagy parancsnok-helyettes segített. Tevékenységük időszaka alatt egyre jobban fejlődtek a parancsnokság személyi és tárgyi feltételei. Az egyre bővülő szerállomány, valamint a létszámnövekedés; az elhelyezési körülmények javítását, bővítését tette szükségessé. 1971-73-ban új épületszárny építésére került sor, a Benczúr utcai részen, majd 1974-ben a Munkácsy utcai épületet alakították át. Az államosított tűzoltóság 1971-ig centrális irányítású szervezetként működött, 1972-től a területi szervei az illetékes tanácsok irányítása alá kerültek. A jogszabályi és szervezeti változások 1974-re fejeződtek be, így a győri tűzoltóság megnevezése: Győr Megyei Városi Járási Tűzoltóparancsnokság lett.

1980 áprilisában Juhász Mihály alezredes nyugállományba vonult, ezért Torma József százados vette át a győri tűzoltóság irányítását. A fejlődő város és környéke egyre nagyobb igényeket támasztott a tűzoltósággal szemben. Ennek teljesítése érdekében továbbra is szükséges volt a szerállatottság és az elhelyezési körülmények javítása. A 80-as évek derekán több olyan magas színvonalú felszereléssel sikerült a tűzoltóságot fejleszteni, amelyek még jelenleg is szolgálják a város és környéke védelmét. Így a középmagas lakóépületeknél hatékonyan felhasználható 40 m-es emelőkosaras jármű, a közúti baleseteknél gyors és eredményes beavatkozást biztosító hidraulikus feszítő-vágó berendezések. Sor került a hírközpont felújítására, a légzésvédelmi rendszer teljes cseréjére is.

A 90-es évek második felében kormány-program keretében elkezdődött a régi típusú gépjárműfecskendők cseréje. A győri tűzoltóság 2 db fecskendőre pályázott, melynek anyagi fedezetét (önrészt) az önkormányzat biztosította. Az új Mercedes típusú gépjárművek azóta a szerállományt gazdagítják.

1989-ben újabb jelentős fordulat állt be az ország és ezen belül a tűzoltóság történetében is a Magyar Köztársaság kikiáltásával. A következő évben megtartott helyhatósági választásokkal megtörtént az önkormányzati rendszerre történő átállás.

A győri tűzoltóság szervezetét és történetét érintő legutolsó jelentős változás 1995. május 25-én történt meg, amikor is Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata a 104/1995. (V.25.) Kgy. sz. határozatával megalapította Győr Megyei Jogú Város Tűzoltóságát, amely önálló gazdálkodási jogkörrel rendelkező költségvetési szerv lett.

A tárgyi és költségvetési átadás-átvétel a megyei és városi tűzoltóság között határidőre megtörtént.

1996-ban az országgyűlés elfogadta a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló XXXI. törvényt, valamint a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló XLIII. törvényt. E törvényeket további kormány- és BM. rendeletek kiadása követte, így megteremtődött a jogszabályi alapja az új önkormányzati tűzoltóság zavartalan működésének.

2000. január 1-től a hivatásos állami tűzoltóság (országos és megyei), valamint a polgári védelem összevonásából létrehozták a katasztrófavédelmi szervezetet, melynek központi szerve az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (OKF), területi szervei pedig a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok lettek.

Az OKF és területi szervei ellátják a hivatásos állami tűzoltóság, valamint a polgári védelmi szervezetek jogszabályban meghatározott feladatait. Ez az összevonás a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok eddigi tevékenységét nem befolyásolta.

Nem lenne teljes e rövid történet, hogyha nem ejtenénk néhány szót azokról a kiemelkedő nagyságú tűz- és kárestekről, amelyek felszámolásában a mindenkor győri tűzoltók — nem egyszer hőiesen — kivették részüket.

A már említett halálos áldozatokat is követelő tüzesetekon túl 1974-ben a RÁBA Magyar Vagon és Gépgyár festékraktárában pusztított tűz, amelynek során a raktár teljesen megsemmisült.

1976-ban a gázgyár Puskás Tivadar úti üzemében történt robbanás, amelynek 5 halálos áldozata is volt. Még ugyanabban az évben az Ady városi úgynevezett Kék iskolában keletkezett tűz, ahol a tűzoltás mellett a gyerekek mentését is végre kellett hajtani.

1977-ben a győri közraktár telepén, 2500 m²-en égtek gyapot- és lenbálák.

1978-ban ismét jelentős káresethez kellett vonulniuk a tűzoltóknak, amikor a vagongyár vasúti járműgyár öntödéjében keletkezett robbanás. A kiemelkedő anyagi kár mellett sajnos 9 személy is életét veszítette.

1980-ban a Dissous gázgyárban történt robbanás, ahol a helyszínre érkező tűzoltókat még több kisebb robbanás fogadta és több eltűnt személyt kellett a romok alól kimenteni.

1987 elején a lakótelepi lakóházaknál egy gyújtogatás-sorozat tartotta félelemben a lakosságot és adott nem egy esetben kemény munkát az éppen szolgálatban lévő készenléti csoport tagjainak.

1988-ban egy személyvonat és szovjet harci jármű ütközése adott különleges feladatot a győri tűzoltók számára, de a gönyűi Dózsa-major melletti fenyves erdő többszöri oltása is komoly gondot okozott, hiszen nemegyszer e területen oltás közben éleslövészetet hajtott végre a szovjet hadsereg alakulata.

1994 sem telt el kiemelkedő esemény nélkül, hiszen különleges veszélyhelyzetet okozott az október 29-én a 83-as számú főúton Győrszemere közelében felborult propán-bután gázt szállító pótkocsis szerelvény. A borulást követően letört a tartály tölthető-lefejtő csomója és fokozottan tűz- és robbanásveszélyes gáz került ki a légtérbe. A tűzoltóságon kívül 7 különböző szervezet összehangolt munkájára is szükség volt a káreset felszámolásánál.

A tűzön kívül a víz is sok feladatot adott 1995-ben a tűzoltók számára, mivel június első napjaiban hatalmas felhőszakadás zúdult Győr környékére, főleg Győrszentivánra. A több napig eltartó kárfelszámolás során közel 200 helyen kellett eltávolítani a nem kívánt mennyiségű esővizet, majd talajvizet. Sajnos még ugyanebben a hónapban egy tragikus kimenetelű, vonat és MÁV munkásokat szállító kisbusz ütközésénél is közre kellett működni.

1996-ban Győr, Zöld u. 4. sz. alatt gázüzemű gépjármű robbanásából keletkezett tüzeset. A robbanás kettő garázst romba döntött, több lakás ablakait, ajtajait betörte, ezért az üvegszilánkok fokozott balesetveszélyt jelentettek. A felrobbant palackon túl még további 3 palackot kellett kimenteni a tűzből.

1997. november 7-én az utóbbi évek egyik legnagyobb és legveszélyesebb lakástüze volt Győrben, az Ikva utcában, ahol a tízemeletes panelépület legfelső szintjén lévő két szoba — hallos típuslakás konyhájában keletkezett tűz. A küsszoba és a konyha teljesen kiégett. A beavatkozást nehezítette, hogy ugyanabban az időben még egy káreset is volt, illetve a lakástűzhez elsőnek érkező fecskendő szivattyúja meghibásodott. Szerencsére a tűz halálos áldozatokat nem követelt és senki sem sérült meg.

1999-ben a 82-es számú főútvonal Győr-kismegyeri vasúti átjárójában közúti tartálykocsi személyvonattal ütközött. A 16 000 literes szállítmány „csak” gázolaj és fűtőolaj volt, így robbanásveszély nem állt fenn.

A 2000. június 13-án az écsi vasútállomáson összeütközött két diesel mozdony egyik vezetőjét már nem tudták sem kiemelni, sem megmenteni a tűzoltók, így az az ütközés utáni 51. percben a mozdony fülkéjében életét veszítette. A tűzoltóság sajnos nem rendelkezett a vasúti balesetek felszámolásához szükséges felszerelésekkel.

Míg a győri önkéntes tűzoltók a megalakulásukat követően évente átlagosan 20 eseményhez vonultak, addig hivatásos utódaik a kezdet-kezdetén 70 alkalommal avatkoztak be a tűz- és káreseteknél. Ezek a számadatok napjainkra jelentősen megváltoztak, ugyanis az éves vonulások száma 600-900 közötti nagyságrendre emelke-

dett. Igaz, a jelenlegi győri egységek Győr város és a környező 47 község területén végzik az elsődleges tűzoltási és műszaki mentési feladatokat.

A nehéz és sokrétű, nemegyszer embert próbáló munka ellenére a győri tűzoltók a nagy elődökhöz hasonlóan továbbra is bármely percben az állampolgárok segítségére sietnek és tudásuk maximumát nyújtva végzik az élet- és vagyonmentést.

A nagy szakértelmet és bátorságot igénylő tűzoltói hivatás napjainkig 6 halálos áldozatot és ki tudja mennyi sérüléssel járó balesetet követelt a győri tűzoltók állományából.

Ezen szomorú tragédiákból következik, hogy minél nagyobb a pusztítás lehetőségének veszélye, annál nagyobb a tűzoltókkal szemben támasztott követelmény. A lelkes önzetlenség, az igaz kötelességtudás, amely a múltban elég volt, ma is szükséges, de nem elégséges. A tűzoltási és műszaki ismeretek, a technikai tudás minden apró mozzanatát a tűzoltóság szolgálatába kell állítani. A tűzoltáshoz meleg szív, nemes lélek, de egyúttal megalapozott tudás és eredményeket elérni tudó akaratérő szükséges. Győr városának nemcsak elszánt és bátor tűzoltókra van szüksége, akik a tűzzel szembe mernek szállni, hanem olyanokra, akik tudnak is.

Tudásuk egyik legfőbb bizonyítéka, hogy 1997 után 1999-ben immár második alkalommal nyerték el a BM Tűzoltóság Országos Parancsnoksága által kiírt Tűzoltási és műszaki mentési szakmai vetélkedő első helyezését.

A tűzoltói hivatás elismerését, megbecsülését kifejezve 1991-ben a Magyar Köztársaság Belügyminisztere május 4-dikét, Flórián névnapját, Tűzoltó Nappá nyilvánította. Flórián Diocletianus császár egyszerű katonája volt, szentté avatták emberiségéért, hősiességéért, másokért való tenni akarásáért. Mai követői ne legyenek sem szentek, sem mártírok, csak Flórián szellemében tegyék azt, amit a tisztesség és becsület ma is megkövetel.

